Stocksund och Nya Slussen i Hufvudstaden

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats av Stockholms Stadsmuseum för Stockholmskällan och anpassats för Projekt Runeberg i september 2013 av Ralph E.

NYA SLUSSEN I STOCKHOLM, öppnad 1850.STOCKSUND OCH NYA SLUSSEN I HUFVUDSTADEN.

AF

G. SWEDERUS.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS N. MARCUS, 1850.
—
Lilla Nygatan, N:o 19.

I.

STOCKSUND.

Ett nytt verk har uppstått i Sveriges hufvudstad; det är väl icke ett af verldens underverk, (emedan ingenting i vår tid är underverk), men likväl ett verk, som väl är värdigt samtidens beundran, och som också sannolikt skall tillvinna sig beundran af ett sednare slägte. Det är den nya Slussbyggnaden, öppnad till genomfart år 1850.

Det är icke olämpligt att här påminna sig hvad Stockholm och dess närmaste omgifning i fordomtima varit. Dunkla, och till en del stridiga, sägner berätta oss derom följande.

*

Vid östra ändan af Mälaren låg fordom en holme, såsom nu. Den hette *Stockholmen*, antingen uppkallad efter sundet *Stocksund*, eller sjelf gifvande namn åt detta. Vi lemna oafgjordt om anledningen till dessa namn varit en mängd af nedslagna stockar, ämnade såsom stängsel mot krigiska försök under vikingatid och vikinga-sedvänjor, eller om namnetblifvit, med fördubblad betydelse, sammansatt af och från tvänne språk, hvarvid det ena, det Slavonska *stock*, utgör namnet på ett *sund* eller ett smalare vattendrag emellan tvänne större vatten. Så mycket återstår emedlertid af ställets ursprungliga form, att en ö och två sund eller korta strömmar utgöra den yttre karakteren af hufvudstadens läge. Men både ön och dessa strömmar äro i vår tid mycket olika hvad de fordom varit. Vattnen intaga icke samma platser som förr, och ön är måhända dubbelt så stor som den var fordom. Naturhvälfningar hafva föga medverkat till dessa förändringar, det är blott menniskohanden som åstadkommit dem; det var idoghetens behof af utrymme, farhågans behof af trygghet, som föranlåtit de skedda förändringarne måhända både under vår ljusare historia och vår sagotid.

Mälarens utlopp vid Stockholmens nordliga sida var fordom flerfaldiga gånger bredare än i vår tid; det var tillika

deladt (såsom ännu i dag) i tre serskilda strömmar; den största bland dessa flöt närmast till holmen, och begränsades i en sednare tid (sexhundrade år tillbaka) utaf de murar, med hvilka stadens grundläggare sökte befästa både holmens och Mälarens och det egentliga Sveriges, Svearikes, trygghet mot plundrande fiender. Denna ström har, i en långt sednare tid, blifvit förträngdaf utfyllningar, sedermera tillkomna för att utgöra den stora platsen framför slottets norra långsida, den plats åt hvilken man gifvit namn utaf Mynttorget. I samma mån aflägsnades vattnet som förut sköljde murarne af konungaborgen och dess förskansningar, och det återstod derefter endast den lilla gren af floden, som nu, öfverbyggd i vester af en kort jernbrygga, och mot öster af ett enda hvalf af Norrbro, utgör skilnaden mellan den af ålder benämnda Helgeandsholmen och den egentliga, nu så kallade *staden*. En liten, nu alldeles öfverbyggd gren, af floden, genomskar den trakt som nu med ett gemensamt namn kallas Helgeandsholmen, ett namn som i gamla tiden var förbehållet endast den södra sidan med derå grundlagda Helgeandshus eller hospital, hvaremot den norra delen fordom kallades Bryggeri-holmen eller lilla Stockholmen. Egentligen var Helgeandsholmen den ursprungliga stora Stockholmen, ehuru namnet, i Birger Jarls tid, öfvergick på Agnefit eller den nya stadens grund. Utanför Bryggeri-holmen var ett större vatten, hvars bredd måhända var dubbelt så stor som bredden af den nu mellan huggna granitmurar sammanträngda *Norrström*. Ända till platsen för Gustaf II Adolfs staty, på det torg hvaråt man lemnat minnet af hans namn, gick vattnet i fordna tider; och med en tvärbrant stupning sänkte sig, påden tiden, den numera försvunna sandåsen Brunkeberg, ned i vattnet. Flera fot under grunden till Gustaf Adolf-monumentets fotställning, och på norra sidan af densamma, fann man, på 1790-talet, en eldstad, som tydligen legat invid vattenkanten; den öfriga, södra, delen af det nuvarande torget, har mennisko-arbetet utfyllt i bredd och höjd; och Norrström har i samma mån blifvit smalare. En ännu mindre holme, ”*Barkareholmen*”, motsvaras troligtvis af den nuvarande ”*Strömparterren*”.

Hela utkretsen af Stockholmen — båda Nygatorna, Munkbron, Munkbrogatan, Kornhamn, Skeppsbron, Mynttorget jemte trakten af Rådhuset och det nya Cellfängelset – har man utfyllt. De historiska bevisen derföre äro, att man vid grundgräfningar funnit, t. ex. vid stora (öfre) Nygatan, en båt med mast, på flere fots djup under den nuvarande jordytan, (liksom man vid gräfningen till mindre Theaterns grund, äfvenledes funnit en försjunken båt, som i bottnen af den dåvarande Näckströmmen slutat sina sjöfärder, och der, nu för tiden, åtminstone tio fot högt jordlager befinnes ofvanom Norrströms närmaste yta). Vid gräfning till grunden för nya cellfängelset har man funnit tre eller fyra Duc d’Alber, måhända äldre i anläggning än sjelfva deras benämning.

Dessa bevis äro de säkraste; men historiskameddelanden sluta sig till dessa bevis, och gifva oss, i förening med de förra, den öfvertygelsen, att Stockholms stads egentliga kärna, eller Stockholmen, fordom var inskränkt till den sandås som, afskuren af de norra strömvattnen, åter höjt sig på holmen och der, på sin högsta punkt, erbjöd en grund åt Birger Jarls för sin tid så väldiga fäste, och på sednare tider en plats åt en af Europas skönaste konungaborgar. Vidare var denna sandås, på dess båda sluttningar åt nordost och sydvest, en säker grund för de murar, som omslöto staden. Dermed var Stockholm, under dess första historiska ålder, fulldanadt till storlek och form, och föga obegagnad jordrymd, utanför murarna, fanns då; det blef sednare tiders arbeten förbehållet att dana en ny omkrets, och derefter blef staden också delad i qvarter ”innan och utan” muren.

På sydöstra sidan, den, hvars beskaffenhet vore vigtigast att utröna för att allsidigare fatta vårt förevarande ämne om slussbyggnaden, äro förändringarne, mot fordom, kanhända större än på någon annan del af Stockholmen. Det är svårare att utreda hvilken form förut här fanns innan menniskans ihärdiga åtgärder ändrade naturens skapelser på stället. Sagotiden och den äldre och dunklare historien hafva lemnat oss uppgifter om dennatrakt, men klarhet har man icke derigenom vunnit, och måhända har mer än *en* bland de gamla uppgifterne vilseledt sednare forskare, och vållat missledda föreställningar om beskaffenheten af denna trakt.

Det äldsta skrifna historiska minnet har Sturleson förvarat oss i Ynglinga-sagan om Agne: ”Dags son hette Agne, som blef konung efter Dag. Han var en rik och berömlig man, en väldig stridshjelte och ganska förträfflig i allting. Det hände sig, en sommar, att Agne drog med sitt härfolk till Finland, gick der i land och härjade. Då församlade Finnarne en stor hop krigsfolk och drogo emot honom i strid; deras höfding hette *Froste*. Efter ett hårdt fäktande fick konung Agne seger, men Froste blef ihjälslagen och en stor del af hans folk med honom.

Derefter drog konung Agne med sin krigshär vidt omkring i Finland, lade det under sig, och bekom der ett mycket stort byte. Han förde bort med sig Frostes dotter, som het *Skialf*, tillika med hennes broder, *Loge*. Och när han kom östan ifrån Finland, seglade han till *Stocksund* och satte sina tjäll (sina tält) *sunnanföre* vid sjökanten. Der var den tiden mycken skog. Konung Agne hade då guldkedjan, som konung Wisbur egde tillförene. Konung Agne tog Skialf till hustru; hon badhonom göra graföl efter hennes fader. Då böd han till sig många rika och förnäma män, och gjorde ett stort gästabud. Han var blefven mycket namnkunnig af denna resan; och vankades der många och starka drycker; och när konung Agne blef drucken, bad Skialf honom förvara väl den guldkedjan, som han hade på halsen. Då tog han guldkedjan och band henne fast om sin hals, förrän han gick att sofva. Men konungens landtjäll stod nära intill skogen, och ett högt träd öfver tjället, som skulle afhålla solens hetta. När konung Agne var kommen i sömn, tog Skialf ett tjockt snöre, och gjorde det fast under kedjan, men hennes män slogo tältstängerne omkull, och kastade snöreslyckan upp öfver trädets grenar; drogo sedan konungen upp i luften med detta snöre, så att han hängde högst uppe vid grenarne, hvaraf han dödde. Men Skialf och hennes män lupo sedan till skeppen och rodde bort. Konung Agne blef bränd dersammastädes, hvilken ort sedan kallades Agnafit, på östra sidan af stranden (”a austanverdum taurnom”), vester från Stocksund.”

Dessa, ur Ynglinga-sagan lånade ord, äro icke tydliga; de hafva, med någon sannolikhet, blifvit förklarade så, att Agne haft sitt tält och sitt olycksöde på Riddareholmen, eller på någon punkt afsödra långsidan af Stockholmen, ”vester ifrån Stocksund.”

Tiden då händelsen tilldrog sig, uppgifves så olika efter olika tolkningsgissningar, att man sagt år 192 till 350 efter Christi födelse.

Orden ”vester ifrån Stocksund” innefatta mycken auledning till förvillelse, och äro alltför oklaTa när man med Stocksund vill förstå den nuvarande Nomtröm. Det ar deremot latt begripligt om man med Stocksund menar södra strömmen. Denna föreställning har likval icke ingått i de vanliga för-klaringarne. Man har allmänt ansett den landtunga, som, ehuru afskuren af en ström och en kanal, dock utgör ett åtminstone undervattens-samband mellan Stockholmen och Söder, vara ursprunglig, af naturen danad, och först af Olof Haraldsson genomgräfd, när han ville, med sina skepp, undgå Olof Skötkonungs här och öfriga försvarsstyrka, som låg vid det tillspärrade Stocksund. Sådant innebär en osannolikhet i sig sjelf, ty Olof Harald-son skulle först passera Kedjeskär, och skulle nödvändigt derifrån ses, i fall han velat draga sig ned åt det näs, hvilket man antager skulle hafva utgjort Mälarens gräns i sydost Men om han hunnit förbi Kedjeskär, kunde han ju icke genast komma igenom näset’, han skulle hafva gräft sig igenom, och derlill fordrades tid, så lång tid att hansarbete ofelbart bordt kunna förhindras af den till strid beredde Olof Skötkonung. Också har man med mera skfll velat gissa pä en genomgräfnlng vid Södertelje, der ett igenvalladt vattendrag, är 1780, vid en ovanlig värllod, med lätthet åter upptogs blott för att afleda vatten ur Mälaren, hvil-ket nflopp sedermera utgjorde linien för den 1 vår tid derstädes utförda kanalgräfningen.

Det återstår att åt den, mellan staden och Södermalm flytande, strömmen, tillämpa det gamla namnet Stockiuiid. Derifrnn låg Agnefit i vester, pft samma gång som olycksstället låg sunnanföre pS ön der han gick i land. Var det nu Riddare-holmen, der han uppslog sitt tält, så skulle det varit i grannskapet af det nuvarande Uebbeska huset, för att kunna sägas hafva skett på östra törnen (eller land-udden).

Att Stocksund, 0>ärvidermedmenaj*flrfir-Bttröm') från början, och af naturen, varit öppet, i motsats till våra historiska förklaringar, har Chefen för den nu nyss färdiga slussbyggnaden, Öfverste Eriksson, trott sig hafva insett af dervarande grundens beskaOenket, så vidt han hittills varit i tillfälle att undersöka den. Det är nämligen ingen ringa upplysning vi vunnit genom kanalgräfningen för den nya slussen. Ända till 22 fots djup under vattenytan har man icke funnit en enda punkt mod ett naturligendanadt jordlager, utan har hela sträckan frän Mälaren till Saltsjön, öfverallt på nyssnämnde djup, bestått af fyllning. Murbruk, tegelstens-skärfvor, glasbitar, jeroskrot, mynt- och förrostade vapendelar, hafva träiTats på hela sträckan, äfvensom pä nedersta djupet. Till och med kanonkulor har man der funnit, ehuru pä ett mindre djup, och der blandade med mur-delar, hvaraf man hemtat den gissningen att dessa kommit tillfälligtvis vid någon af Stockholms ut-stäudna belägringar, och alt

uiurdelarne, hvilka e-guntligen blott anträffades midlför JerntorgsgaUn. varit lemningar af ett der fordom uppbyggd* torn, såsom fortsättning af förs\ årsverket, hvilket först icke sträckt sig längre än till Jenitorget, der Öster- och Vesterlånggatonia, nu, säsom fordom, tifvergå i hv.ar-andra, och der sladsmuren utomkriug båda utgjorde en skarp böjning. En vink om den ifrågavarande landlungaus tillkomst linnes också suunolikt i förbudet af år 1636, att anlägga byggnader ”pä (lammen /”

Skulle här varit ett näs, det Olof Uaraldson genoingräft, så skulle det visserligen icke skett till ett djup af några och tjugu fot, ty dertill hade han hvarken behof för den tidens små farkoster, ej heller den tekniska skicklighet som för ett så betydligt företag varit erforderlig. Härtill kommer att vattnet, på båda sidor om den nya slussen, sålcdeshfide i Mälaren orh Saltsjön, tviirt utvisar ett djup af 60 fot, hvaraf dot redan är temligen tydligt att vallen endast med konst blifvit formerad, tv en sådan jordbildning som ett sä smalt niis med så brant afsluttning emot tvänne temligen oroliga vatten, lä-rer väl ingenstädes förekomma utafnaluren. limed-lertid beböfves bär icke denna slutledning, då sjelfva näsets inre beskalTenhet på det bestämdaste bevisar att det åtminstone på hela den undersökta sträckan är danadt af menniskoband, och att såledeH åtminstone här varit en öppen och djup segelled. Också påträfla-des en ganska ymnig pålning i bottnen af det gräfda stycket. — Huruvida de öfriga delarne af näset iiafva samma beskalTenhet som det nu genomgräfda och genomletade, kommer att visa sig under det fortsatta arbetet med den återstående trakten af den lilla genomskurna holmen, hvarvid man kan vara viss att den man, som genom sin uppmärksamhet kommit i tillfälle att beriktiga våra åsigter såsom här är meddeladt, icke underlåter att lemna oss ytterligare kunskap om detta omtvistade ställe. Vi tillåta oss likväl upprepa hunisom den redan vunna upplysningen är tillräcklig att förkasta uppgiften om att här ifrån början varit ett bestämdt sammanhang emellan Söder och staden, samt om alt Olof Harald-son behöft gräfva sig igenom*, och vi måste anse oss öfvertygade att Mälaren här hafl sitt rättaoch största utlopp, äfvensom vi slutligen kunna åtminstone hafva skal till den förmodan att detta ställe var det egentliga Stocksund.

II.

gmimyis mummm*

Förnyade ficndliga vikingatåg ini Mälaren hade uppkallat omtankan att för framtiden förekomma den stfindiga oro och den plötsliga ofred som af dem voro följder. Lange hade man sökt hjelp uti enstaka skyddsmedel. Man hade vfirdkasar pA bergen.

— Vårby eller Värdby och Vårdsätra voro slutpimk-terne på signalkedjan mellan Stockholm och Upsa-la; men vaksamheten var icke nog såsom skyddsvärn; man hastade visserligen genast till vapnen så snart man såg eldstecknet på himmelen, men striden var likval också på samma gång gifven, dock icke lika säkert framgången och segren. Enstaka boningar på den vidsträckta insjöns oräkneliga stränder utsattes för härjningarna, och slutligen föll kristenhetens redan då frejdade hem uti norden, det rika Sigtuna, ett oflbr för fiendernas raseri, som aldrig mattades af annat än anblicken af brända bottnarne på välståndets och rikedomens ford-na hem.Det var år 1187 som Sigtuna undergick den förstörelse hvaraf temligen storartado ruiner ännu, efter sju sednare förflutna århundraden, qvarslå, till minne af händelser dem en af våra största Svenska män uppfattat till hela deras förfärliga betydelse och fördenskuld beslOt att för all framtid förebygga. Och så byggde han Stockholm.

Redan denna tanka och dess utförande är nog att stämpla honom till en stor man. Måhända förstod icke hans samtid att bedöma huru mycket låg för framtiden gömdt i hans uppsåt; efterföljande sekler haf-va lärt oss hela betydelsen deraf, och ända sedan Birger Jarls anläggning har aldrig mer en fiendes köl varit sköljd af Mälarens vågor. Vid stranden af Stocksundet lade han sitt fäste; i ses århundraden har detta fäste redan hittills betryggat folkländema; vi hoppas, att det ännu i oräkneliga sekler skall utgöra samma kraftiga värn emot yttre våld, ett vexande värn för odling och välstånd.

Vid Stocksund lade han sista tornet af sitt föste. I Stocksund, på den sedermera ulaf men-niskohanden danade holmen har mer än en Stock-holmisk Svensk ansett lämpligaste punkten för fotställningen till den ärestod som ett tacksamt fådcr-nesland, ej blott en tacksam hufvudstad, velat uppresa åt hans minne. Der, har man trott, skulle Jarleng bild, tillika en sionebildlig väldig utpost, talan-it,

de med fullaste historiska belydelse, erinra hvarje. den ene den andre aflösande samtid, att Sveriges huf-vudstad iir ett balverk för Sveriges rike, erinra dem om den store försvarare som ännu i sitt verk oaf-lälligen fortfarande beskyddar fosterjorden.

• I ' *3 f r' r* ”1 ifi' * ir

' "31li,

Obebodd var icke Storkholmen dä den förvandlades till plats för en hufvudstad. Den måste hafvn lockat till sig mången fördrifven invånare från det förstörda Sigtuna; men afven långt förut, ochlåhgt in i hedriaåldern, hade stlillet högst sannolikt varit hchodt; sjelfva namnet Agnefit, som det erhöll af Agnes död, bevisar detta, ty Fit betyder, enligt gamla vitsord, en liskestrand. Det var således bebodt åtminstone af en sådan befolkning i fjerde seklet;^ men att afven andra personer bodde der och i trakten, inhemtas af det anförda nr Yng-linga-sagan, ty eljest hade ju Agne icke der kunnat anställa sitt kungliga gästabud. Tre runstenar hafva blifvit funna på ön, till tecken att mer ansedda personer afven i medeltiden funnits bosatte har. Dessa tre runstenar skola åtminstone förr hafva funnits: l:o en i muren af vapenhuset i Riddarholmskvrkan; 2:o en i stenfoten till. ett hus i hörnet afKåkbrin-ken och Prestgatan, ehuruväl de, som skola vaka öfver ordningen i staden, tillåtit, att den blifvit öf-verstruken ined stenkolstjära m. m. och således tills vidare utplSnad såsom minnesmärke; den tredje, som är ganska stor, sitter inmurad i det s. k Rathska huset, i närmaste grannskapet af den nya slussen. Af alla dessa uppgifter finner man att Stockholmen varit bebodd redan ifrån ganska långt allägsna tider.

Men sedan stället blifvit omgifvet med murar

— ett osvikligt skydd under tider, då krutet nä-nu icke fanns att tillgå såsom ett medel att grusa de fastaste byggnader — skulle staden inom dessa murar nödvändigt bli skyndsamt begagnad, uppfylld och bebyggd. Redan grannskapet af en sådan stad var lockande såsom säkerhet, och så satte man sig ned äfven utanför murarna, och det dröjde icke länge innan man grep sig an med att, från vattnets områden, tillvinna sig nya boningsplatser, och det var då som ön vextc genom utfyllnad vid dess stränder.

Det är nu temligen precist sexhundrade år sedan den store jarlen gjorde sin anläggning. Man vet icke bestämdt det åratal då första steget dertill blef taget, men hufvudsakliga första byggandet antager man hafva skett år 1255. (Fem år återstå innan det sjette seklet derefter fylles; en anledning att till den tiden hafva utfört det väckta förslaget ora minnes- och ärestodeo!)iw& mvmm*

Segelfarten genom den del af strömmen, som vi kallat Stocksund, liar varit obehindrad och utan lillhjelp af slussverk ända intill Johan M:s regering; fartygen framhjelptes, i hans tid, genom varpning, och afgifter för genomfarten erlades d/l till en del med titel af ersättning till magistraten ”för vindbryggor, spel och trossar." Afgifter för blotta genomfarten erlades redan i Gustaf l:s tid.

Stockholms mest verksamme Öfverståthållare. Riksrådet Clas Fleming, lät anlägga Slussen år 163*4. Den var tlfi af träd, men blef, åtta årsednare, beklädd med holländskt tegel. Den tillät icke genomgång för större fartyg Sn sådana som gingo 5 fot.

Ar 1714 företogs en ombyggnad af denna sluss. Den storo Polhem om betroddes företaget, h varvid han, 1 det upprättade kontraktet, försäkrade att hans son skulle kunna sluta arbetet ifall han sjelf, såsom kommen till hög ålder (af 83 år) icke skulle upplefva fullbordandet, men sonen ville deremot alldeles icke förbinda sig dertill. Storleken beräknades till l(X) alnars längd, 32 fots bredd och 10 fots djup.

"Ar 1745, då den gamla Slussbottnen blef uppdagen, på det slussen, genom muddring skulle få ”sitt bestämda djup, voro de ekebjelkar som, skiftes”med farubjelkar, på 2A alnars djup under ordinarie ”vattenhorizonten, i bottnen varit nedlagde vid pass "100 år, af samma hårdhet som frisk ek, men sfi "svarta som hade de legat någon tid i jern- och "vitriolvatten. Den holländska klinckerlen hvarmed "murarne ini slussgrafven voro beklädde, var, i vat-"tengången upplöst och utfallen; men Koslags-sand-”stenen var behållen och ulan skada. Uti en, un-"der vattubryneU bakom de gamla slussmurarne "nedfylld hop af blött ler, upptogs en jernskylTel som ’Nar alldeles

oskadd och så blank som om den på ”samma dag blifvil ditlagd, ehuru dess, ifrån denna tidens bruk afvikande form, gai tillkänna att den legat ”der ifrån den tiden slussen blef byggd, nära ”100 år." •)

Polhem d. ä. förestod utförandet ännu i sex eller sju år då han alled, såsom det berättas, högeligen qvald af arbetets svårighet som föranledde att man nödgades inkalla både Södertörns, Uplands och Roslagens allmoge att användas vid pumpnin-gen, som i hvarje minut måste kasta ut 200 åmar vatten; — också blef kostnaden för arbetet ta guld, i vår tid motsvarande 336,000 R:dr B:co-sedlar.

Sonen Polhem hade, efter fadrens död, öfver-tagit arbetet, och bragt det till ett lyckligt slut;

*) Se Tet. Akad. H. för är 1756. VAI. JT, sid. Iioch d<'t Åstadkomna bibehöll sig temligen jemnt etthundrade Ar. — Polhem lät, i ett serskildt rum, i den murade banken vid den sa kallade Röda Slussen, inmura ett halft dussin pumpslockar af metall och af högst ovanliga dimensioner sä att man med dem hvardera lyfte en vattenpelare af Åtminstone tolf tums genomskärning. Han omnämnde dem i en ingifven beskrifning, men dA Slussen, omkring är 1840. undergick en reparation, hade man förgätit att laga kännedom af föregångarens äl-gttrder, hvarföro pumpstockarnes påträlTaude i muren betraktades endast säsom ett kostbart fynd för den metallmassa de innehöllo. Flere Paternoster-verk med ständigt ombytta uppsättningar pumpare, förmådde icke, vid den sist försökta reparationen, länsa slussen, och arbetet inskränktes fördenskuld slutligen till Åstadkommande af cn viss grad af hruk-barhet.

Länge nog har man, i vår tid. funnit behofvet af en ändring med genomfarten vid Söderström. Den Polhemska kanalens bristfällighet— efter hundrade Ars förlopp — afvensom dess obetydligare djuplek och bredd, gjorde önskvärdt att fA en ny sluss-anläggning; men saken var betänklig, och utförandet blef fördenskuld ffirdröjdt.

År 1841 hade man beslutit sig att ställa saken i verket. Ffir alt Åstadkomma säkraste resulta-tet och kunna påkalla flercs medverkan, eller ett val mellan olika planer, kungjordes cii tätlan; förslag med planer och beräkningar för anläggandet af en ny sluss borde ingifvas, och skulle, i gynnande fall, belönas med 300 dukater. Svar uto-b|efvo likvttl, och man såg sig nödsakad att, är 1813, framkalla ny täflan, mot en utfästad belöning af 500 dukater för den som till dftvarande kommittéen, inom den 1 Sept. 1811 inlcmnade ett ’val utarbetadt och fullständigt förelag med rltnin-,’gar och kostnadsberäkningar till en ny genomfart •’genom Söderström i Stockholm, vare sig med ”eller utan sluss ... önskande kommittcrade dess-”utom att den som, efter fullHndade undersökniu-”gar och öfver arbetet i dess helhet utarbetade försla-”ger, ritningar och beräkningar, befunnes hugad att ”åtaga sig detsammas ledning eller ock verkställande i eulighet med upprättade planen, sådant hos komitterade skulle tillkännagifva ..

Dimensionerne uppgäfvos till 12 fots djup p& slusströskeln vid saltsjöns lägsta vattenhöjd, bredd 32 fot, och längden 150 fot mellan portarna.

Ett förslag afgafs af den sedermera vid arbetet antagna Öfvermekanikern.

Om Götha kanal icke skulle medfört andra fördelar, har den åtminstone varit värd mycket redan derigenom att den blef en praktisk läroanstaltför storartade företag. Det svenska sinnet är synnerligen rikt, och den yttre naturens vrånghet öfvar det att uthålligt och fmtligt bekämpa svårigheter. Mycket återstår likväl för att detta sinne skall kunna milta sig med det motstånd som naturen i vissa fall sätter emot företagen; det fordras dervid eH vetenskaplighet som ej allenast gjort sig hemmastadd med naturens lagar och krafter i allmänhet, utan också känner dessas inverkan i enskilda fall och förhållanden. En sådan vetenskaplighet vin-nes i cn skola sådan som Uölha kanalarbetet var; och i denna skola uppreste och mognade, bland andra svenska utmärktheter, Ails Ericsson, nuvarande Öfversto i mekaniska korpsen. Åt honom anförtrodde man också att bygga den nya slussen t Stockholm.

Från det vidsträcktare storverket, Nya Troll-hätte-kanalen, der han bröt sin bana sjelfsUndigt på sidan om den store Polhems, kallades Öfv. Ericsson att uttänka och utföra del mindre, men ganska vigtiga, och genom lokal-svårigheter ganska ömtåliga, företaget med anläggningen af en ny sluss i Stockholms södra ström. Det \ar eti scr-dcles utmärkelse af ödet att han ännu en gång efterträdde Polhem i dennes fordna arbete, äfven nu icke för att gä

i hans fotspår, utan för att, med atödet af ett längre framhunnet tidehvarfs insigter,egendomligt och äuyo arbeta (ta- samma sak som den svenska mekanikens fader pä sin tid bearbetat, och att, med dessa större insigtcr och tidens mognade erfarenhet, egendomligt och sjelfständigt utföra sitt arbete på ett sådant satt, att det nya öfverträffar det gamla jemt sä mycket som tidernes förmåga, och således lemnar de bftdu mannen den obestridda äran att, hvar för sig, hafva utgjort sitt tidehvarfs största utmärkelse i deras väg.

Den punkt der den nva 6lussen skulle omläggas, bar, liksom den gamla, en kinkig botten, och om Polbein, utan Bed na re tiders hjelpinedel kunde lyckas att Sstadkomma det man fordrade, var det genom uppoffring af stora penningsummor på ett mindre arbete, ett verkligt slöseri med menniskokrtifter och tid.

Om den åldrige Polhem af sin samtid hedrades med ett rättvist förtroende, kunde Öfv. Ericsson likaledes derpå grunda en vågsamhet, som utan detta förtroende Icke kunnat bära lika goda frukter. Den Direction, som Kongl. Maj:t utnämnde för slussbyggnaden, bestod af några fä, men för allmänt väl nitiske män. Öfverståthål-laren, (först Baron Sprengtporten, sedermera Gref-ve Hamilton) Kabinettskammarherren Baron Wre-de, Grossbandlarne And. Berg, och Er. Ad.Weber samt Handelsniannneu, f. vice talmannen A. M.

*Brink, voro ledamöter i denna Direction, jemte Öf-vermekanikern, Öfverste Ericsson.

Den 12 Sept. 18-10 uppgjordes öfverenskom-melsen med den sistnämnde såsom verkets utförande Styresman. Det öfverlemnades åt honom att bestämma Ofver arfoden, aflöniiigar ocb arbels-beting, samt låta uppställa bok förin gssätteL Alla utbetalningar och all kassaförvaltning förbehöll sig Öfvermekanikern att skola bestridas af en stadens tjenslenian, på det att hvarkcn Styresmannen sjelf eller arbetschefen, Majoren i mek. korpsen, Baron de Géer dormed måtte besväras.

Den nflöning som åt så väl Styresmannen som arbetschefen anslogs, var anständigt och värdigt tilltagen*, serskildt blcf öfverenskommet att Öfver-mekanikern skulle erhålla ett honorarium af 10,003 B:dr B:co då arbetet vore färdigt, — hvartill beräknades att fem ¿r skulle åtgå. Vilkoren voro äfven i andra afseenden liberala, utvisande att Di-rectionens tillit var obegränsad. Öfvermekanikern var nämligen icke bunden att ständigt uärvara vid arbetet; han förklarades blott i helhet ansvarig för hela företaget. Genom detta förtroende kunde Öfv. Ericsson samtidigt besörja det stora (örelaget med Saima-kanalen i östra Finland, — ett arbete som, företaget i ett för vattenbyggnader vådligt klimat, (det högst i norden försökta ka-nalarbete) jemte de öfrige stonerken, kominor ull föreviga minnet af denne mans gagnande och storartade verksamhet.

Sedan alla ritningar och planer ännu en gfing hlifvit till Öfvermekanikern, den 19 Sept. 1816, öf-verlemnade attå nyo granskas, började s arbetet i Oc-tober samma år, med att nedrifva en stor, staden tillhörig, strömqvarn, södra slagtarehuset och dcti bro som var byggd dcrutanföre. Hvarjn okunnig betraktare, och ännu mera den som hade insigt i sådana byggnader som dun nu påtänkta, såg med en viss tveksamhet det nya företaget på ett slalle, der man knappt kunde föreställa sig att det skulle så föriindras som det sedermera lyckats att omskapa det Alla byggnader stodo på pålar, strömmen var stark, bottnen ganska ojemn, så att på ena stället behöft påföras ända till öf\er 20 fots fyllning, pä ett annat en större jordhöjning genom muddring alTöras, fördämning göras åt mälaresidan, på den, 6 å 8 fot djupa gyttjan, under det att man hade emol sig ett djup af 60 fot på båda sidor, Och en qvarblifvande stödningsvall på ena ändan af slussgrafven måste anläggas ned i bråddjupet.

Vi hafva förut nämnt att gräfningen utvisade hurusom hela bottnen, så långt gräfningen räckte, var ditförd genom föregående åtgärder, att grus och tegel och murstycken fyllde hela terrängen.Sedan bottnen var en gäng provisoriskt planerad genom gräfning och muddring bcla 22 fot djupt under vattenytan, måsto den förstärkas genom pål-ning. Tvåtusende timmer af åtskillig längd ned-slogos; dessa skulle nu också med öfra Undan bringas att utgöra ett planum. Dervid förfor man på följande sätt:

Ett serskildt redskap uppfanns af Ofvermeka-nikcrn, för att med beqvlimlighet och bestämdhet, under vatten, afskitra stockorne till lika höjd, och durvid få afskärningen vinkelrät mot det qvarstå-ende Detta redskap utgör ett slags cirkulär-såg, nästan motsatsen mot det verktyg man eljest benämner med detta namn. När den vanliga clrku-lär-sågcn består af en i utkanten på vanligt sätt sågtandad skifva, utgjordes det här uppfunna redskapet af

blotta tre, starka, sågtänder, fästade på insidan af en skifva eller rättare vid en cylinders basis, och hvilken cylinder fortsatt till en höjd af några fot, upptill hade ett kors af häfstänger, hvarmed den omvreds af fyra man. När cylindern ställdes öfver stockändan kunde man, med bestämdhet, å-stadkomma dess verkan på hvarje önskad punkt af stuckens höjd. Den punkt hvarpå sågtanden först verkade, förbyttes, vid redskapets kringvrid-ning, till en cirkel omkring stocken. Så fortfor mau att kringvrida redskapet till dess alt stockentar afskuren parallell med horizontal-plauet. Under tiden var en man sysselsatl med att, förmedelst ett tåg, hålla de rörliga sågtänderne lagom tryckta inåt, så alt de oupphörligt verkade, ehuru de samtidigt undanskurit träd framför sig i stocken. Denna uppfinning är, redan för sig, värd mycken uppmärksamhet, och har icke litet bidragit till det slora företagets lyckliga utgång, derige-nom att man, med denna såg, lättare och säkrare än eljest kunde hafva skett, åstadkom jemnhet i grundplanet, som har den betydliga vidden af omkring 15,000 qvadratfot.

En sista operation tillädes-för atl kontrollera planet; den bestod deruti att granitskärf, sönderslagen till grus, af något större finhet än sådant som begagnas till macadamiserings-grus, nedfylldes och nedstöttes emellan stockarne, och der en stockända möjligtvis kommit ned en lialf tum djupare än grannen, fylldes fördjupningen med detta grus, som slutligen tillklappades och justerades med en stor jernskifva med skaft, hvarå fotmått och tum voro utmärkte. Härigenom hade man nu åstadkommit det vigtiga syftemålet att få hela ytan fullkomligt jemn, — hvilket åter var ett nödvändigt vilkor för att slussen skulle komma att stå jemnt, icke på någon punkt hvila snedt, hvarige-nom dess styrka eftertänkligen skulle kouunit att lida.

«Man måste härvid märka hurusom den stora byggnaden, som skulle komma att hvila på den förut beskrifna grunden, icke, såsom \id vanliga byggnader, skulle ditläggas en sten i sender, i hvil-ket fall det hela får sitt jemna tryck utan all ser-skild omtanka. Problemet skulle liär lösas på det sättet att hela den ifirdiga slussen, med en bottenyta af nära 15,000 qvadratfot och ett innehåll af 300,000 kubikfot, samt en tyngd af 40,000 skeppund, skulle på en gäng nedsattas på grunden; och emedan slussens undre yla var plan, måste sluss-grafvens botten-plan, på förhand genom samma beskaffenhet svara deremot, om olikartadt tryck, eller som här hade blifvit detsamma, en brytning skulle förekommas.

Vår uppgift att hela slussen skulle först byggas färdig, och sedan på en gång nedsänkas, be-höfver en förklaring. Det är bekant att aila un-dervattens-byggnader läggas på träd, hvilkct ar möjligt derför att träd icke ruttnar under vatten. Man har dermed en lättad möjlighet att gifva byggnaden en söker form. För att använda detta sättet här, behöfde man likväl en ganska stor träd-liyggnad att tjena till platform, eller, såsom den också blifvit kallad, Ka*un.

F.n kasun, så stor att den skulle innefatta hela slussen uti sig, blcf serskildt anlagd. Den byggdes

%uli en, enkom för ändamålet gräfd, docka, vid yttersta udden af Djurgården, invid dervarande kanal. Denna kasun gjordes så tät som ett fartyg, men med formen af en pråm. Den 18g på sin stapolbädd såsom andra fartyg, men hade timmer af ofantliga dimensioner, och såg, på stället, vidunderlig ut. genom sin utomordentliga storlek, hvari-genom den öfvergick tre linieskcpp, ehuru den icke hade fullt ett linjeskepps höjd. Bjclkarne i densamma hade en sammanräknad längd af <8,000 alnar. Ungefär fyra tusende jernbultar af från 11 tums längd ända till i) fot och 2 tum, samt 134 grofva vinkeljern, sammanhöllo denna jättebyggnad. Oaktadt sin storlek var den beräknad att i vattnet ligga blott 1J fot, och dockan var tilltagen derefter. Dess byggnad påbörjades i medlet af Maj år 1847, och blef färdig inom flrets slut, men först den 2 Augusti år 1818 öppnades kommunikationen mellan Saltsjön och dockan, kasuncn lyfte sig och låg efter beräkning 18 tum djupt i vattnet. Den bogserades af tvänne ångfartyg till den, på förut beskrifna sätt omsorgsfullt förberedda, slussgrafven, på hvars släta botten den skulle nedsättas. Ett fartyg af så ofantlig storlek, och som Ifig så lätt på vattnet, var likväl icke strax färdigt att sjunka; dertill behöfdes en stark last; en sådan ombesörjdes. Den egentliga slussmurningen före-togs nu inuti sjelfva farlyget, men emedan året redan var temligen långt framlidet, kunde icke mycket af denna murning hinna fullbordas; den be-höfliga tyngden ersattes med en stenlast, som för-medelst sex ifrigt sysselsatta svängkranar ilastades. Första nedsänkningen afstadnade vid fyra fots af-stånd mellan kasunens botten och den planerade grunden. Denna sednare undersöktes nu åter, jemte platformens hela ställning till planet, hvar-efter farlyget

öfverlastades. Först vid 25,000 Sk&:s last Öppnades en lucka på kasunens yttre vägg*, vatten insläpptes och kasunen sänktes. När nu det befanns att han låg alldeles rätt, och icke be-liöfde vidare justering, ut tappades vattnet och en ökad stcnfyllning inlades för att praktiskt förvissa sig om att ingen sättning skulle komma i frflga, emedan den för framtiden icke skulle komma att bära större tyngd än de 40,000 Skffi som nn voro inlagda: den stod nu på sin plats — för all sannolikt aldrig mera få se dagen. Dermed var grundläggningen verkställd.

Förberedande beräkningen hade anslagit en ångmaschin för att hålla kasunen läns under arbetet; men denna sednares verkställighet befanns vara så lyckad att ångmaschin icke behöfde användas, utan hlef, under hela arbetstiden, allt iäckvatten endast genom handpumpar ullänsadt. Följaktligenin besparades också dc 12,000 R:dr bko, som till inköpet af ångmaschinen varit anslagna.

Under fortsättningen af arbetet, fir 1849, nedsänktes små kasuner, utomkring brofästena, med fyra fot höga plankväggar, för att skydda mur-arbetet för väta, som kunnat intränga från den omgifvande jordvallens sidor. Murningen af sjelfva slussbyggnaden inuti den stora kasunen måste företagas öfver hela sträckan på en gång, för att få tryckningen jemn, då dels den huggna stenen der inlades, dels den råa barlast-stenen borttogs hvarteftcr som arbetet fordrade.

Ända till 12 fots höjd öfver bottnen, d. v. s. till vattnets lägsta medelhöjd i Saltsjön, «ro sido-murarne uppförde af huggen kalksten från Borghamns stenbrott vid foten af Omberg. Det iifriga öfver vatten alltid synliga, är af finhuggen granit, för att med säkerhet kunna motstå klimatets, isynnerhet den starka frostens, inverkan.

Emellan murarna och kasunens inre väggar äro ältväggar anbragte utaf god lera, för att skydda nuirar och murbruk från den skada, som i all framtid eljest möjligen, genom väta och frost ifrån tillgränsande terräng, kunnat föranledas, om denna äitbeklädnad icke funnes.

Det större mellanrum, som, efter kasunens nedsänkning, uppkommit emellan dess yttre sidoroch den, vid öfra ändan genomgräfda, samt vid ne-dra ändan genom fyllning tillskapade, lokalen, har, medelst noggrannt lanunaiupetiad sandfyllning gjorts fullkomligt tat och oätkomlig för det vatten, som vid Mälarens högre stånd öfver Saltsjön, i allmänhet genomsilar heta den omgifvande trakten. Ser-skildt omgifves kasunens botten af en spontpålning vid den är.dan, som ligger ät Mälaren, samt pä half-va långsidorna, för att förekomma all valtenskär-ning under bottnen *).

Hela kostnaden för detta arbete var berflknadl till 422,000 R:dr bko.

Det har varit ganska vanligt att byggnadsföretag öfverskridit anslagen, äfvensom beräkningarne af liden för deras verkställighet. Här har motsatsen, pA ett för verkställaren hedrande sätt, inträffat. Kostnaden uppgår till omkring 100,000 Riksdaler riksgälds under den beräknade kostnadssum-man. Tiden för verkställigheten har blifvit förkortad med en femtedel. Arbetet har blifvit färdigt pd fyra fir i stället för beräknade fem år.

Det är något märkvärdigt att läsa Öfvermeka-nikerns, till Direktionen afgifna, ärliga Berättelser om arbetets fortgång. På samma sätt som i van-

*) De tekniska uppgifterna Sro hemtadc ur Stockholm» Drltsei-Comroissions Handlingar.liga sådana Berättelser omsorg blifvit lagd pft att antagligt förklara hvarföre kostnaderne stigit högre än påräknadt och försäkradl varit, samt hvarföre utförandet dröjt längre fin man beräknat, bar den verkställande här gjort sig möda med att förklara hvarföre det gått fortare och kostat mindre än man beräknat. Hvaije sådan Berättelse omtalar att en gynnande väderlek befordrat verkställigheten

— liksom man icke under fyra års tid skulle kunnat få motgångar i den vägen alt skylla på! Hvarje Berättelse upplager också lyckliga förhållanden med priserne för materialier, dem man lyckats erhålla till lägre belopp ”än man i förslaget vågat påräkna." Sällsynta ursäkter! Sällsynt också fördenskull detta sätt att med hedrande nit motsvara ^ ett gifvet förtroende!

Men detta förtroende bör måhända betraktas såsom en af grunderne för förklaringen af det anförda sällsynta resultatet Det förtroende, som Direktionen för Nya Slussbyggnaden haft till den verkställande, har Direktionen

också hos Konungen förordat och följden var att Kongl. Maj:t i ett bref af år 1846 förklarade att ändringar vid utförandet — så vidt det icke verkade till förändring af hela planen, — finge göras utan atl man der-öfver inkomme med underdåniga förfrågningar, e-

3huruväl alla ritningar redan erhällit kunglig stad* fästelsc.

"Redan är 1849, om hösten, säg man ett finare stenskift närmast vattenytan undangömma alla de svårigheter, som varit att öfvcrvinna derinundern,

— yttrar sig Öfvermekanikern i en af sina sed-naste Berättelser. Det är det enda sjelfbcröm han tillåtit sig i dessa enkla uppsatser, hvilka mer än väl tolka hurulndes grundlighct Ur hos honom öf-vcrvUgaudo och utträngande skenet Visst ilr, alt om också sakkunnige, i det ifrågavarande arbetets historia, förstå uppskatta hela värdet af den insigt och den omsorg, hvarmed det blifvit gjordt skall dock den stora mängden aldrig deri se mer 8n ett yttre prydligt arbete. Och prydligt är det också verkligen, d. v. s. det har all denna solida skönhet, der hvarje form, inför den i saken invigde, uttalar sin ändamålsenlighet

Två vlndbryggör af jern, med ett synnerligt utseende af lätthet och elegans äro byggda öfver kanalen, hvardera utanför den slussport som Sr densamma närmast. Storhet och nätthet slå hår öfver allt bredvid hvarandra, och gifva det hela ett uttryck af hög värdighet, af fängslande skönhet

Vår tid har ifrigt fästat sig vid den stora mängdens öde, och vid den behandling, det bemötande,som denna mängd erfar vid dess beröring mod den bildade. Frågade man en af arbetarna vid slussen huru det kommit sig att arbetet synbart af hvarjc arbetare på sin punkt bedrefs med ifver, så erhöll man det svaret, att, när man ser sina förmän rättvisa, och att de unna arbetaren att fbrtjena något, sä vill man visa sig redbar tillbaka. Detta svarets möjlighet är ingen obetydlig företeelse; det innpfattar att rättvisan vid arbetets gäldande medför den största fördelen; det innefattar också, att om någon annan ftn byggnadens Öfvermekanikus författat firsberättelserne, så skulle han förmodligen, såsom en bland de hufvudsakligaste förklaringsgrundeme för arbetets oväntadt skyndsamma framgång uppgifvit arlietarnes nitiska medverkan vid utförandet, en medverkan som vunnits genom rättvisa i uppfattningen af deras anspråk. Arbetet kan här sägas hafva gått efter mekaniken* moral. Vid all rörel seberäkning försöker mekanikern att, så mycket som möjligt, öfvemnna och aflägsna frictionen. Vanliga arbets-betingaude förstå icke denna regel; de ställa tvärtom arbetet på den störtta möjliga friction. Arbetarens interesse uttalas af dem såsom skiljdt ifrän den för-läggandes interesse; arbetaren måste naturligtvis, i alla dessa fall, på samma sätt, uppfatta sin ställning; och hans önskan, såsom föranledd af hans förmodade fördel, hvälfver sig då kring bemödandetatt lemna så litet arbete som möjligt emot den inkomst han åtkommer. Det är den moraliska fric-tionen vid arbetet. Att odiigsna denna, uppbäfva slitningar emellan viljorna, deri består, för hvarje förekommande fall, samtidens praktiska uppgift; och hvarochcn som löser denna uppgift — genom sin egen rättskänsla — kan vara säker att hafva åstadkommit mera för sin egen fördel än genom att ha velat vara egennyttig.

Det är intet ringa resultat i den vinst af ma-terialier, som ligger i den eröfrade meuniskoviljan! Hvad Hr arbetet i sådant afseende annat än människovilja, omtanka? Ställ ut ett hundrade meiiniskor vid en slussgraf, eller hvilkel annat arbete som helst, och gif förliållanderue mellan hvarje arbetares vilja och det storn syftemålet en stridig riktning, så skall följden bli att icke större omtanka ulaf hvarje person användes, än som är oundvikliga v il koret för att Rkenet af ett åstadkommande bibchålles. Den hemliga strid, den bestämda motsättning och spänning som på detta stiltet skapas inom arbetets andliga grund i mcnniskoviljan. gör en stor brist i både mtingd och beskalTenhet af det som skall åstadkomas. Ingen kontroll kan fylla denna brist, som wnyjersig fram, som tillochmed åsyftas med lömskhet, och som, genom det återverkando intrycket påsinnet, sänker det moraliska värdet hos arbetaren

— och hos principalen.

AU detta missförhållande till stor del undvikits, vid närvarande arhetsföretag, får tillskrifvas Chefens grundsats att skilja utbetalningarna från dem som förestodo arbetet, men deremot förbehålla sig rättigheten att anslå

afföningarne efter förtjenst. Der-näst måste en stor del af detta lyckliga resultat hedrande hemfalla på arbetschefen, Baron do Geer, hvars närmare granskning af arbetspnostationerne hos hvardera, mSste ligga till grund för atlöningar-nes bestämmande. Samfäldt hafva de verkat dcr-hiin att arbetaren kunde uttala det ärofulla lofor-det: ”vi måste gripa oss an allt hvad vi kunna, för Herrarne äro rättvisa emot oss." *)

Det vore önskligt att ingen betraktade dessa sista uppgifter såsom icke hörande till saken. De höra dit med fullaste fog, och huru undangömda dessa orsaker än må varit, undangömda äfven i Arbetsberättelserne, skola de här stå såsom en säkrare förklaring på arbetets lindrigare kostnad och hastigare fullbordan, än uppgiften om väderlekens gynnsamhet under hela fyra år. Det bör bli till

) Ordagrannt svar af en bland arbetarne, di man betygade sin förundran iifver den trigenhet hvarmed karlen arbetade. Han hade likvSI dl icke beting.ett väckande efterdöme, som för en framtid kan fasta arbetsförläggares uppmärksamhet på möjlig heten, vissheten, att förskaffa sig den största relativa vinningen genom att bringa den verkställande arbetarens goda vilja på sin sida, och derigenom införa moralitet i arbetets inre grund, i stället för söndring och split.

Sä stär nu denna nya väg emellan rikets vig-tigaste inre vattenvägur och saltsjön, åstadkommen genom en förening af det djupaste förstånd, en mognad erfarenhet, kall beräkning, varmaste omsorg och nit, samt ett lika varmt upfattande af den moraliska grunden för menniskors samverkan vid företagen. Ingen olycka har afbrulit det jemnt och lifligt fortgående arbetet; ingen arbetare gär med harmset, sinne derifrån. En färg af sedlighet har hvilat öfver det hela, och, der hos dem som i framtiden draga vinning af detta storverk, en djupare tanka säger dem hvad mennniskosnillet här uppbyggt, hvad medborgerlig frikostighet hos hufvudstadens målsmän velat, bekostat, låtit utföra •— der skall också i en lång framtid erkänslan möta dem som åstadkommit detta arbete.

Fråu Mälarens otaliga vikar, från Hjelmaren, Weltern och andra vatten inom riket, skola — helsten gång under kommande friare lagstiftning för sjöfart och handel — skepp flyta ut till aflägsna haf och åter hemföra der tillbytt rikedom som åter hos oss alstrar rikedom genom påkallande af nya produkter. Då skall den idoge tillverkaren och den idoge seglaren stundom erinra sig hvad rikets hufvudstad verkat för landets förkofran, hvad snillet uttänkt och redbarheten genomfört för efterkommandes nytta; och bredvid det historiska minnet af den store Jarlen, som för fienden täppte inloppet till våra inhemska vattenådror, skall en efterverld erkänsamt uttala namnet på den man, som öppnat dem för våra vänner och för Sveriges egna män då de med skatter återvända från fremmande länder.

*

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på
http://runeberg.org/stocksund/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på
https://arkivkopia.se/sak/runeberg-stocksund.

Filen skapad 2018-12-17 11:26:15.238613